Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Олексій ЧЕКАЛЬ, 1973 року народження, громадянин України, освіта вища: у 2000 р. закінчив Харківську державну академію дизайну і мистецтв за спеціальністю «Реставрація, консервація і зберігання творів мистецтва; працює викладачем кафедри графічного дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв, науковим співробітником Музею книги і друкарства України, дизайнером Національного заповідника «Києво-Печерська лавра»; виконав акредитовану освітньо-наукову програму третього рівня вищої освіти 022 «Дизайн» у Харківській державній академії дизайну і мистецтв.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Міністерство культури України, м. Харків, від 25.08.2026 р. № 115-ОП, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Оксани ЛАГОДИ, доктора мистецтвознавства, професора, завідувачки кафедри дизайну тканин та одягу ХДАДМ;

Рецензента – Надії СБІТНЄВОЇ, кандидата мистецтвознавства, професора, професора кафедри графічного дизайну ХДАДМ;

Офіційних опонентів – Наталії СКЛЯРЕНКО, доктора мистецтвознавства, професора, завідувачки кафедри дизайну Луцького національного технічного університету;

Ігоря ДУДНИКА, кандидата мистецтвознавства, доцента, доцента кафедри дизайну і графіки Національного університету «Київський авіаційний інститут»;

Наталії УДРІС-БОРОДАВКО, кандидата соціологічних наук, професора, завідувачки кафедри графічного дизайну Київського національного університету культури і мистецтв

на засіданні «28» вересня 2026 року ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 022 «Дизайн»

Олексію ЧЕКАЛЮ

на підставі публічного захисту дисертації «Естетичні та технічні аспекти шрифтового дизайну в контексті мультикультурних систем писемності» за спеціальністю 022 «Дизайн».

Дисертацію виконано в Харківській державній академії дизайну і мистецтв, Міністерство культури України, м. Харків.

Науковий керівник: Тетяна ІВАНЕНКО, кандидат мистецтвознавства, доцент.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості полягають у комплексному дослідженні естетичних і технічних аспектів шрифтового дизайну в контексті мультикультурних систем писемності, визначенні закономірностей взаємодії каліграфічної традиції, палеографії та сучасних цифрових технологій у проєктуванні мультиписемних шрифтових систем.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи, полягають у тому, що *вперше:*

– здійснено комплексне дослідження трансформації нелатинських писемностей (сирійської, самаритянської, арабської, грецької) у контексті їхньої взаємодії в межах єдиного видавничого простору: від білінгвальних видань християнських місіонерських друкарень XVII–XIX ст. до сучасних мультискриптових цифрових гарнітур;

– введено в науковий обіг порівняльний аналіз єврейських і самаритянських друкарських гарнітур XV–XX ст., встановлено зв'язок між манускриптною традицією та рішеннями європейських пуансоністів, а також здійснено аналіз арабських гарнітур Анфіма Іверського й Абдалли Захера як двох незалежних каліграфічних традицій металевого набору;

– систематизовано корпус поліглотних Біблій XVI–XIX ст. та інших багатомовних видань як єдиний дослідницький об'єкт, що документує еволюцію мультискриптового дизайну;

– запропоновано авторську концепцію органічного мультискрипту як методологічну альтернативу геометричній уніфікації, засновану на реляційній когерентності абеток, і реалізовано її у прототипі авторської мультискриптової гарнітури;

– застосовано у вітчизняному дизайні методологію словесно-графічної мови М. Тваймена та концепцію базової висоти Д. Бржезіни для аналізу верстальних рішень історичних поліглотних Біблій.

Уточнено і доповнено:

– зміст поняття «мультискриптова гарнітура» з обов'язковою умовою палеографічної автентичності та реляційної когерентності між абетками;

– поняття «скриптуральний егалітаризм» як принцип рівноправного типографічного статусу мов у білінгвальному та поліглотному виданні;

– уявлення про шрифтову політику провідних академічних видавництв, вибір гарнітури в яких є науково-ідеологічним рішенням щодо статусу мов.

Набули подальшого розвитку:

– періодизація трансформації нелатинських друкарських шрифтів від XVI ст. до сьогодення;

– положення про те, що перехід від металевого набору до цифрового формату не усунув деформації каліграфічного дукту, а змінив її природу — з фізичної на алгоритмічну.

Здобувач має 15 наукових публікацій, з них 4 наукові публікації за темою дисертації в наукових фахових виданнях України категорії «Б»:

1. Чекаль О. Українська ідентичність каліграфії Григорія Сковороди в контексті мультиписемності // Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2023. Т. 6, № 2. С. 228–247. DOI: https://doi.org/10.31866/2617-7951.6.2.2023.292140

2. Чекаль О. Самаритянське письмо в контексті арамейської палеографії та шрифтового дизайну // ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну. 2025. № 27 (2). С. 17–35. DOI: https://doi.org/10.61993/2786-7285.2025.02.02

3. Чекаль О. Порівняльний графічний аналіз арабських шрифтів у християнських виданнях XVIII ст. (Валахія та Близький Схід) // Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. 2026. Т. 9, № 1. С. 85–99. DOI: https://doi.org/10.31866/2617-7951.9.1.2026.361475

4. Чекаль О., Іваненко Т. Еволюція дизайну орієнтальних шрифтових систем поліглотних біблій XVI–XIX століть // Теорія та практика дизайну. 2026. Вип. 2 (40). С. 474–494. DOI: https://doi.org/10.32782/2415-8151.2026.40.47

У дискусії взяли участь голова разової спеціалізованої вченої ради Оксана ЛАГОДА, рецензент Надія СБІТНЄВА, офіційні опоненти Наталія СКЛЯРЕНКО, Ігор ДУДНИК, Наталія УДРІС-БОРОДАВКО, які висловили зауваження рекомендаційного характеру.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Олексію ЧЕКАЛЮ

ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 022 Дизайн.
Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради _____ (підпис) Оксана ЛАГОДА

М.П.